

Bild: Folkets Bio

Playground

Abel och Nora är syskon och upplever utanförskap och mobbning på en skola i Belgien. Abel, som är äldst, försöker passa in i ett tufft gäng där våldshandlingar mot andra barn är en förutsättning för att bli accepterad. Hans lillasyster Nora, som är ny på skolan, är rädd och trivs inte. Medan Nora långsamt anpassar sig och hittar vänner, blir Abel det tuffa gängets nya hackkyckling.

Denna starka och mycket väl genomförda film berättar om skolans vita fläckar där vuxna bara finns i periferin och inte ser vad som verkligen försiggår. Filmen är också en historia om kärlek mellan två syskon som försöker överleva i denna hårda värld.

Om filmhandledningen

Film är ett spännande och mångfacetterat pedagogiskt verktyg där våra handledningar är till för att vägleda dig som lärare. Du väljer om du vill ta upp ett eller flera teman ur frågeställningarna och/eller om du kan viga lite mer tid till fördjupning och närstudier av själva filmmediet. Med den här handledningen kan ni även se klipp från filmen för att få ett tydligare underlag och stöd för minnet.

I den här filmhandledningen riktar vi oss till vuxna samt elever på gymnasiet. Vi anser att detta är en film som vuxna bör se, i synnerhet de som jobbar med barn och i skolans värld. Filmhandledningen innehåller en presentation och analys av dels filmens filmtekniska delar, dels dess tematik och innehåll som är starkt kopplade till skolans värdegrund och uppgift att förebygga mobbning och trygga barnens vardag i skolan.

Visserligen handlar denna film om en skola i Belgien, men kanske just därför skapar den en möjlighet att via viss distansering se den här svåra världen som många skolelever kan uppleva även i en svensk skola. Filmens titel – *Playground* – är till viss del missvisande. Den franska titeln är *Un monde*, vilket översätts till En värld. Det är denna värld som filmen genom sitt starka visuella språk och täta dramatik vill få oss att ta till oss och bearbeta. Filmhandledningen ska därför ses som en hjälp till samtal om detta svåra ämne: att se skolan som en farlig plats för våra barn.

Före filmen

Playground är en stark filmupplevelse som inte kan lämna någon oberörd. Vi rekommenderar att ni ser filmen tillsammans och sedan har ett samtal om filmen efteråt, gärna lett av någon som sett filmen tidigare och förberett ett samtal om den. Vi föreslår också att samtalsledaren presenterar filmen genom att ställa ett antal frågor innan ni ser den:

- Vad är det som gör en skola till en trygg och säker plats?
- Vad minns vi från våra egna skolor? Vad var bra och dåligt?
- Vad kan vi göra bättre? Hur gör vi skolan till en trygg plats för våra barn och elever?

Frågorna kan kort diskuteras före filmen. Bär dem sedan med er under filmen för att återkomma till dem i samtalet efteråt.

Bild: Folkets Bio

Handling

Kvällen Abel och Nora lämnas på skolgården av deras pappa. Abel är tio år och har redan gått i skolan i några år. Sjuåriga Nora är ny på skolan. Nora är rädd och har svårt att slita sig från sin pappa. Abel lovar att allt kommer att gå bra och att han kommer att vara med henne på rasterna.

Sedan börjar skoldagen: Skolan är stor och det är många elever. Nora är blyg och osäker. På gymnastiken försöker hon dölja att hon inte kan knyta sina skosnören. Ett par klasskamrater visar henne hur man gör och på lunchrasten övar hon på det knepiga hantverket. Abel ingår i ett gäng av pojkar som är tuffa och våldsamma. Mycket snabbt visar det sig att han inte kan hålla sitt löfte till sin syster. På skolgården gäller den etablerade hackordningen och man kan inte visa några känslor eller umgås med de yngre barnen. När Abel försöker skydda sin syster blir han själv ett offer för våldet. Nora försöker hjälpa sin bror och berättar för deras far. Men när fadern skäller ut mobbarna blir situationen bara värre för Abel.

När mobbarna stoppar Abels huvud i en av skolans toaletter springer Nora efter hjälp, men läraren missbedömer situationen och skäller ut barnen för att ha lekt med vatten. När mobbarna misshandlar Abel och lämnar honom i en soptunna på skolgården, kan Nora inte heller rädda honom. Senare kallas barnen till rektorn, tillsammans med sina föräldrar. Men det leder bara till ytterligare upptrappning av våldet i skolan.

Abel försöker bära skammen av att vara mobbarnas offer. Hans kropp reagerar häftigt, han kissar på sig och han blir utskrädd. Nora börjar skämmas för sin bror och flickorna som blivit hennes vänner vänder sig

emot henne. När hon inte blir bjuden på ett kalas tar Nora inbjudningskortet och river sönder dem. Senare tvingas hon sitta i klassrummet och klistra ihop inbjudningskortet tillsammans med den snälla vikarien. Vikarien försöker trösta Nora.

Abel blir en av mobbarna. Nu ger han sig på en av killarna som tidigare varit hans vän. Under en rast brottar Abel ner killen och trär en plastpåse över hans huvud. Nora rusar dit och försöker stoppa sin bror från att göra det ohyggliga.

Hon kastar sig över sin bror i en tät omfamning. Den misshandlade pojken frigör sig och försvinner ut ur bild.

Filmer om svåra ämnen

Statens medieråd har satt åldersgränsen 15 år för filmen *Playground*, vilket betyder att den är barnförbjuden på vanlig bio. Den kan däremot fortfarande ses av yngre elever som skolbio och i klassrummet, eftersom det inte räknas som allmän sammankomst eller offentlig tillställning.

Åldersgränsen innebär dock att de elever i grundskolan som filmen handlar om begränsas i sina möjligheter att se filmen. Det är delvis beklagligt eftersom filmen erbjuder en identifikation för just de elever som upplever mobbning.

Statens medieråd är den statliga myndighet som ger biograffilmer dess åldersgränser – idag finns som bekant tre stycken: 7 år, 11 år och 15 år. Myndigheten bytte namn 2010 då den sedan 1911 hetat Statens biografbyrå, alltså den svenska filmcensuren. Myndigheten bildades ur en folkopinion med starka kopplingar till lärarkåren som i de rörliga bilderna, filmen, såg ett växande hot mot barn och

Bild: Folkets Bio

ungas psykiska hälsa. Filmcensuren satte åldersgränser på den film som visades på biograf, men myndigheten kunde också klippa bort scener som den ansåg att den svenska publiken inte skulle få se, samt rent av totalförbjuda vissa filmer. Det som klipptes bort eller förbjöds var oftast scener med tydligt visuellt våld, det som ansågs vara ”för-råande” eller ”skadligt”. Men även filmer av annat slag ansågs ibland vara för känsliga för den svenska biopubliken, som till exempel Charlie Chaplins nazikritiska *Diktatorn* (1940) som inte fick svensk premiär förrän 1945.

Den främsta uppgiften för Statens biografbyrå var att måna om den allra yngsta filmpubliken och det fanns en ganska stor konsensus kring vad för slags film som var dålig för barn att titta på. Ändå fick myndigheten mycket kritik och kriterierna för censurans arbete hann ändras flera gånger under 1900-talet. 1977 tvingades man att skapa en ny åldersgräns, 7 år, till följd av den folkstorm som bröt ut när Astrid Lindgren-filmatiseringen *Bröderna Lejonhjärta* fick en 11-årsgräns.

Sedan filmcensuren gått i graven 2010 och Statens medieråd tagit över uppdraget att sätta åldersgränser för biofilm, har det då och då hänt att debatten om den skadliga filmen tagit fyr igen: Sanna Lenkens *Min lilla syster* (2015) uppfattades av somliga som en trigger-effekt på de elever som kunde tänkas ha åttstörningar. Suzanne Osten gick ut skarpt för att försvara sin film *Flickan, mamman och demonerna* (2016), om en flicka som lever med en psykiskt sjuk mor, och barnens rätt att få se en ”svår” film. Även en animerad film, den franska filmen *Mitt liv som Zucchini* (2016), väckte oro hos föräldrar som trodde att deras barn skulle må dåligt av en film som handlade om barnhemsbarn med svåra trauman.

Men vad gör egentligen en film som är alldeles för ”svår”

för att kunna visas som skolbio eller för en väl vald klass och åldersgrupp? Ska vi sluta visa *Schindler's list* (1993) för niorna för att dess skildring av Förintelsen helt enkelt är för hemsk? Och ska vi ge upp möjligheten att visa *Chaplins pojke* (1921) för lågstadiet – inte för att det är en gammal stumfilm i svart-vitt utan för att den handlar om ett barn som övergivits av sin mamma och omhändertas av en luffare?

Detta är en diskussion som vi som jobbar med barn, film och skolan måste hålla levande. Den är särskilt viktig idag när barnen i vårt samhälle lever med rörliga bilder varje dag och filmen, med sitt mångfacetterade språk, sin roll som ”empatimaskin” som filmkritiken Mark Cousins så träffande sa, riskerar att försvinna i det ständigt rörliga bildflödet.

Så vad är det som anses olämpligt att visa för barn idag? Så här lyder omdömet från Statens Medieråd angående beslutet att ge *Playground* 15-årsgräns:

Framställningen innehåller inslag av barn i mycket stark utsatthet och realistiska skildringar av barn som på ett utstuderat sätt plågas, förnedras och misshandlas av äldre skolelever. (...) Detta kan medföra stark rädsla och oro för de yngsta barnen i spannet 11-14 år och bedöms kunna vara till skada för deras välbefinnande.

Playground är den belgiska filmregissören Laura Wandels långfilmsdebut och hon har även skrivit filmens manus. Filmen har fått en lång rad priset, bland annat filmkritikernas pris vid filmfestivalen i Cannes 2021 och Dragon Award på Göteborgs filmfestival 2022.

Filmtekniskt är *Playground* en bragd, eftersom den konsekvent följer lilla Nora, 7 år, tätt i hämlarna under i

Klipp 1
Källa: Folkets Bio

stort sett hela filmen. Den insats som görs av barnen Maya Vanderbeque och Günter Duret är också något av en bragd. De spelar Nora och Abel med en helt otrolig intensitet och närvaro i varenda scen, och de är i bild nästan hela tiden. Det finns gott och tricks när man jobbar med barn på film, som att klippa till en annan person, oftast en vuxen, när barnets koncentration tryter. Detta trick ser vi aldrig i *Playground*.

Här kan vi pausa en stund och fundera på den svåra uppgiften för barnskådespelare på film. Kameran kräver deras totala närvaro. [Närbilder](#) och långa tagningar kräver koncentration och en förmåga att så att säga stanna i rollen.

Titta på [klipp 1](#) för ett exempel på detta. Det finns många historier om barn som farit illa på filminspelningar och tvingats att till exempel gråta. Numera arbetar man inte med att lura eller tvinga barn framför kameran.

- Fundera ett slag över vad det är som gör en barnroll på film bra.
- Hur tror ni att Laura Wandal och barnen lyckades göra så gripande porträtt av Nora och Abel?
- Fundera en stund på vad som krävs av barnskådespelare inom filmen, och vad som gör det svårare att filma med barn än med vuxna.
- Är *Playground* en film för barn eller för vuxna?
- Vad anser ni om åldersgränsen som sattes av Statens Medieråd för *Playground*?
- Diskutera var gränsen går mellan den film som barn

ser på sin fritid och den som skolan visar för sina elever. Finns det en gräns? Vem ska sätta den?

Barnets perspektiv

I *Playground* får vi se Noras och skolans värld ur ett mycket begränsat synfält. Vi ser vad hon kan tänkas se, från en liten flickas höjd från marken, och dessutom från en mycket rädd flicka som bitvis tycks drabbad av både ren och skär skräck, så kallad ”frozen fright”, och tunnelseende. Vi brukar kalla ett sådant dramatiskt förfarande för barnets [perspektiv](#). Men vad är det då vi ser, egentligen, för ingen kamera kan väl göra anspråk på att se med ett barns ögon?

Kameran följer Nora smidigt när hon rör sig på skolan, på skolgården eller i skolans trappa. I andra scener, såsom i klassrummet, matsalen eller i simbassängen, är vårt synfält också starkt begränsat. Vi ser vad Nora ser: en bänk, en skrivbok, ett bord med matlådor (på den här skolan har barnen egen mat med sig), vattnet i bassängen som bubblar och fräser, likt ett monster som inte låter sig tämjas.

Det här filmiska greppet, att ligga mycket nära vad en person i filmen upplever, finns i många filmer och används till exempel i skräckfilm, krigsfilm och filmer om barn.

Tid och rum

Allt som vi får se i filmen utspelar sig dessutom enbart i skolan. Filmens originaltitel är ju *Un monde*, alltså *En värld*. Det betyder att vi aldrig får se hur det till exempel

Bild: Folkets Bio

ser ut hemma hos Nora eller hur hon och hennes bror och pappa har det när de inte är i skolan. Filmen avviker heller aldrig från sitt konsekventa Nora-perspektiv: Vi får aldrig se till exempel om den snälla vikarien har försökt lösa Noras och Abels problem på egen hand, eller hur de andra barnen upplever det som händer på skolgården bland mobbare och deras offer.

Det begränsade perspektivet väcker en rad frågor som filmen inte ger några svar på och som vi därför med fördel kan ta upp i samtalet efter filmen.

Några av frågorna handlar om Nora och hennes familj. Vi förstår att Nora, hennes bror och pappa står varandra mycket nära. Pappan bryr sig uppenbart om sina barn och trotsar i början skolans regel att föräldrar inte får följa med in på skolans område.

- Varför finns den regeln, tror ni? Har det med corona att göra, eller kan det bero på något annat, som att skolan inte vill visa föräldrarna den hårda och tuffa atmosfär som finns där?

- Och varför är det hela tiden pappan som lämnar och hämtar på skolan? Var är barnens mor? Tror ni att det är som en av Noras klasskamrater säger, att pappan är arbetslös? Varför säger hon så?

Andra intressanta frågor handlar om filmens tidsaxel. Det vanliga i en film är ju att vi snabbt får reda på var och när en film utspelar sig. Vi kan bara dra ett antal slutsatser – eller åtminstone ställa några frågor.

Det verkar som om Nora och Abel börjar i skolan i början av en ny termin, troligtvis vårterminen. Men vilken årstid är det? Vi ser dem till exempel aldrig bära vinterkläder. Senare, när vikarien säger farväl till barnen och

får en teckning och en kram av Nora. Hur lång tid har egentligen gått?

Visserligen utspelar det här sig i Belgien och det kan ju vara så att vikarier kommer och går även mitt i en termin. Men den obehagliga tanken är ju att ganska lång tid förflyter från det att Nora och Abel börjar skolan till den traumatiska slutscenen.

- Vad betyder det att berätta ”med barnets blick”?

- Filmens utspelar sig troligtvis i Belgien, i nutid. Men hur upplever ni det faktum att vi aldrig får reda på exakt var eller när filmens handling utspelar sig?

- Skulle filmen kunna utspela sig någon annanstans, till exempel i Sverige?

Skolans roll och ansvar

Playground lämpar sig mycket väl för att diskutera skolans värdegrund och det som tydligt står i skollagen: ”Utbildningen ska /.../ förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på.”

Playground går också utmärkt att diskutera i anslutning till Barnkonventionen, vilken numera är likställd med svensk lag. Här föreslås några av de 45 artiklarna i Barnkonventionen, som kan vara relevanta att diskutera i relation till *Playground*. Först står den korta textversionen av varje artikel, sedan ett valt citat ur artiklarnas längre texter.

Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster

Bild: Folkets Bio

och inrättningar som ansvarar för omvårdnad eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn.

Artikel 28: Barn har rätt till utbildning. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att disciplinen i skolan upprätthålls på ett sätt som är förenligt med barnets mänskliga värdighet och i överensstämmelse med denna konvention.

Artikel 29: Skolan ska hjälpa barnet att utvecklas och lära barnet om mänskliga rättigheter. Skolan ska därmed bland annat ”förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans, jämställdhet mellan könen och vänskap mellan alla folk”.

• Hur tycker ni att skolan i *Playground* lever upp till kravet i artikel 3 på ”barnets bästa”? Tänk på den inledande scenen till exempel. Varför får inte Noras och Abels pappa följa med in på skolgården? Hur tycker ni att Nora behandlas i matsalen, när hon vill sätta sig vid samma bord som Abel? Och vad tycker ni om rektorns sätt att lösa konflikten mellan pojkarna på skolgården genom att de ska skaka hand?

• Ordet disciplin i artikel 28 kan man stöta sig på, men om vi ersätter det med trygghet, vad finns för exempel på att skolan i *Playground* inte uppfyller barnkonventionens krav? Vilka andra konventioner syftar man på här?

• På vilka sätt lär skolan i *Playground* sina elever om mänskliga rättigheter, såsom stipuleras i artikel 29? Finns det över huvud taget några försök ifrån skolans lärare eller personal att förbereda barnen ”för ett an-

svarsfullt liv” i ett fritt samhälle i en anda av förståelse, fred, tolerans” och så vidare?

• Vad är det för mänskliga rättigheter som skolan i *Playground* både misslyckas med att försvara och förmedla?

Vad kan vi göra?

Playground är en film som man har svårt att skaka av sig. Om den ska visas i skolans värld, som skolbio för gymnasieklasser eller i samband med till exempel en lärarkonferens, så behöver den tid också efter att filmen tagit slut, för att samla tankar, ventilerar känslor, bearbeta upplevelsen. Det är med andra ord väldigt viktigt att planera in ett samtal efter denna film.

Så vad kan vi göra, vi som är vuxna, för att det som händer i *Playground* inte ska hända här, på våra skolgårdar och i våra skolor?

Playground handlar om att bli vittne till flera brott: att vara den som titta på.

Vittnets roll gäller ju även för oss som ser den här filmen, vi som står, eller snarare sitter, vid sidan om, och tittar på. Hur påverkade blir vi av *Playground*? Vad gör den med oss, vad kan den göra med vår uppfattning om just barns utsatthet i skolans värld och det som leder till utfrysning, mobbning och våld?

• Kan film väcka känslor som leder till förändring? Har film makten att förändra?

Klipp 2
Källa: Folkets Bio

- Vad kan vi göra när ett barn utsätts för mobbning?
- Vilka redskap finns att tillgå?

I en rapport från Skolverket från 2013 som heter Kränkningar i skolan står följande: ”Väl förankrade rutiner för att åtgärda fall av kränkningar och mobbning är en del av skolans systematiska kvalitetsarbete.” I korthet kan detta systematiska kvalitetsarbete på en skola innebära att man genomför kontinuerliga kartläggningar av situationen på den enskilda skolan, därefter analyserar dessa kartläggningar och sedan planerar och genomför insatser, som slutligen utvärderas.

- Hur tycker ni att det ser ut på Noras och Abels skola?

I *Playground* ser vi fem vuxna som agerar på vad de ser av barnens situation och ingriper till viss del i mobbningen. Dessa vuxna är: rastvakten, den snälla vikarien, gympaläraren, pappan och rektorn (som dock aldrig syns i bild).

- Vad gör de?

- Vilka signaler borde de ha lagt märke till?

- Vad borde de ha gjort?

- Brodera ut en ny scen (som alltså inte finns i filmen) med en av dessa fyra vuxna som gör en insats för att förhindra att utsattheten och mobbningen eskalerar.

Några scener och följdfrågor

Inledningsscenen: Noras och Abels ankomst till skolan.
([klipp 2](#))

Scenen när Nora och Abel får skäll av rastvakten för att

de har ”lekt vattenkrig” på toaletten.

Scenen där Nora tas om hand av en vuxen som ger henne ett plåster medan hennes bror Abel ligger i soptunnan ute på gården.

Scenen när Nora berättar för den snälla vikarien.

Scenen hos rektorn.

- Slutscenen: Vad händer? Vad får vi se? Vad får vi inte se? Hur tror ni det går för Abel och Nora?

Filmen börjar och slutar med en kram mellan syskonen Nora och Abel.

- Berätta om dessa kramar. Vad säger de om relationen mellan bror och syster? Vad har förändrats mellan den första och den andra kramen?

TIPS PÅ FÖRDJUPNING

Källor

Skollag (2010:800)

Barnkonventionen

Skolverket

Utvärdering av metoder mot mobbning, 2011

Kränkningar i skolan – analyser av problem och lösningar, 2013

Nämnda filmer

Min lilla syster, svensk film av Sanna Lenken från 2015.

Flickan, mamman och demonerna, svensk film av Suzanne Osten från 2016.

Mitt liv som Zucchini, schweizisk-fransk film av Claude Barras, 2016.

Schindler's list, nordamerikansk film av Steven Spielberg från 1993.

Bröderna Lejonhjärta, svensk film av Olle Hellbom, 1977.

Chaplins pojke, nordamerikansk film av Charlie Chaplin från 1921.

Diktatorn, nordamerikansk film av Charlie Chaplin från 1940.

PRODUKTIONSUPPGIFTER

Regi: Laura Wandel

Originaltitel: Un Monde

Meverkande: Maya Vanderbeque, Günter Duret, m fl

Språk: Franska

Censur: Från 15 år

Längd: 73 min

Svensk premiär: 26 augusti 2022

Distributör: Folkets bio info@folketsbio.se 08-545 275 20

Filmen kan också finnas i utbudet hos din medie-central.

REDAKTION

Text: Mikaela Kindblom

Redaktör: Anna Håkansson

Svenska Filminstitutet, september 2022

KONTAKT

---

filmiskolan@filminstitutet.se

filminstitutet.se/filmpedagogik

Observera

Filminstitutet kan inte garantera att filmen finns i distribution sedan den har slutat visas på ordinarie biografrepertoar.

Här kan ni lära er mer om hur en hittar och bokar film för visningar i lärande sammanhang.

filminstitutet.se/skolbio